

18/1979 Sb.**VYHLÁŠKA**

Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu
ze dne 22. ledna 1979,

kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti

Změna: 97/1982 Sb.

Změna: 551/1990 Sb.

Změna: 352/2000 Sb.

Změna: 118/2003 Sb.

Změna: 393/2003 Sb.

Český úřad bezpečnosti práce podle § 5 odst. 1 písm. d) a f) zákona č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce (dále jen "zákon") a Český báňský úřad podle § 57 odst. 1 písm. d) zákona č. 41/1957 Sb., o využití nerostného bohatství (horní zákon), a podle § 10 písm. a) a c) zákona České národní rady č. 24/1972 Sb., o organizaci a o rozšíření dozoru státní báňské správy, v dohodě s příslušnými ústředními orgány stanoví:

§ 1**Rozsah platnosti**

(1) Vyhláška je závazná pro organizace, na které se vztahuje působnost orgánů státního odborného dozoru nad bezpečností práce, 1) a pro právnické a fyzické osoby, které vykonávají podnikatelskou činnost podle zvláštních předpisů 6) (dále jen "organizace").

(2) Vyhláška se nevztahuje na výrobky stanovené k posuzování shody podle zvláštního zákona 2a) a nařízení vlády 2b) před jejich uvedením na trh a na technická zařízení podléhající dozoru orgánů uvedených v § 3 odst. 2 písm. a) a b) zákona.

- 1) § 3 odst. 1 zákona č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce.
- 2a) Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění zákona č. 71/2000 Sb.
- 2b) Nařízení vlády č. 175/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na jednoduché tlakové nádoby, ve znění nařízení vlády č. 80/1999 Sb. Nařízení vlády č. 177/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na spotřebiče plyných paliv. Nařízení vlády č. 182/1999 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na tlaková zařízení.
- 6) Např. zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, zákon č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech, zákon č. 173/1988 Sb., o podniku se zahraniční majetkovou účastí, ve znění zákona č. 112/1990 Sb.

§ 2**Vyhrazená tlaková zařízení**

(1) Vyhrazená tlaková zařízení ve smyslu § 4 písm. d) až g) zákona (dále jen "zařízení") jsou:

- a) parní a kapalinové kotle (dále jen "kotle"), jejichž konstrukční přesahuje 0,07 MPa a teplota pracovní látky převyšuje bod varu při tomto přetlaku,
- b) tlakové nádoby stabilní (dále jen "tlakové nádoby"), jejichž nejvyšší pracovní přetlak přesahuje 0,07 MPa a které obsahují plyny, páry nebo žíravé, jedovaté a výbušné kapaliny o jakékoliv teplotě nebo jakékoliv kapaliny o teplotě převyšující jejich bod varu při přetlaku 0,07 MPa,
- c) kovové tlakové nádoby k dopravě plynů (dále jen "nádoby na plyny"), jejichž kritická teplota je nižší než +50 stupňů C, nebo plynů, u nichž při teplotě +50 stupňů C je absolutní tlak (tenze par) vyšší než 0,3 MPa.

(2) Kotle se dělí do 4 tříd:

- a) 1. třída - parní kotle s jmenovitým množstvím vyráběné páry nad 115 t/h,
- b) 2. třída - parní kotle s jmenovitým množstvím vyráběné páry nad 50 t/h do 115 t/h (včetně) nebo horkovodní kotle s tepelným výkonem nad 35 MW,
- c) 3. třída - parní kotle s jmenovitým množstvím vyráběné páry nad 8 t/h do 50 t/h (včetně) nebo horkovodní kotle s tepelným výkonem nad 5,8 MW do 35 MW (včetně),
- d) 4. třída - parní kotle s jmenovitým množstvím vyráběné páry do 8 t/h (včetně) nebo horkovodní kotle s tepelným výkonem do 5,8 MW (včetně) a všechny ostatní kotle kapalinové.

(3) Tlakové nádoby se člení do skupin podle nejvyššího pracovního přetlaku (p) v MPa a součinu nejvyššího pracovního přetlaku a objemu (v) v litrech (dále jen "bezpečnostní součin") takto:

- a) skupinu A tvoří tlakové nádoby s nejvyšším pracovním přetlakem přesahujícím 0,2 MPa, jejichž bezpečnostní součin má hodnotu vyšší než 10na třetí,
- b) skupinu B tvoří ostatní tlakové nádoby.

(4) Má-li zařízení několik tlakových prostorů, posuzuje se bezpečnostní součin každého prostoru zvlášť a

zařízení se zařazuje do skupiny, která odpovídá nejvyššímu bezpečnostnímu součinu.

(5) Objem v litrech je celkový prostor určený pro pracovní látku (popřípadě látky), která je v zařízení pod přetlakem. Část tlakového prostoru, kterou zaujímají vestavby, vyzdívky, výplně a podobně, se při výpočtu objemu neodpočítává.

§ 3

Zařízeními podle této vyhlášky nejsou:

- a) kotle pracující s radioaktivními látkami nebo kotle umístěné v prostředí s neutronovým tokem,
- b) kotle o objemu do 10 litrů (včetně), u nichž bezpečnostní součin z konstrukčního přetlaku v MPa a objemu v litrech nepřesahuje 10,
- c) tlakové nádoby pracující s radioaktivními látkami nebo tlakové nádoby umístěné v prostředí s neutronovým tokem,
- d) tlakové nádoby do 10 litrů (včetně), u nichž bezpečnostní součin nepřevyšuje 10,
- e) tlakové nádoby z trubek i nekruhových průřezů o nejvyšším vnitřním rozměru do 100 mm (včetně) bez sběračů, popřípadě se sběrači, pokud sběrač z trubky i nekruhového průřezu nemá vnitřní rozměr větší než 150 mm (včetně),
- f) topná tělesa pro parní a vodní (kapalinové) vytápění,
- g) potrubí, jeho rozšířené části a tlakové nádoby do něho vestavěné (určené například k uvolňování tlaku nebo jako zásobníky), jejichž vnitřní průměr (D) nepřesahuje trojnásobek vnitřního průměru (d) největší připojené trubky (D je menší 3d), jakož i všechny rozšířené části potrubí a tlakové nádoby do něho vestavěné, pokud slouží jen k dopravě pracovní látky (například rozdělovače, odlučovače, sběrače),
- h) tlakové části strojů a technických zařízení, které nejsou samostatnými tlakovými nádobami (například válce pístových strojů, skříně parních turbín, větrníky pístových kapalinových čerpadel, chladiče kompresorů, tlaková pouzdra zapouzdřených rozvodů),
- i) ohřívače vzduchu, prašníky, čističe plynu vysokých pecí,
- j) nafukovací nekovová zařízení, u nichž vnitřní přetlak stlačeného plynu zajišťuje jejich tvar a tuhost (například pneumatiky, pneumatické nosníky, plováky),
- k) nádoby na plyny o tlakovém objemu do 0,22 litru (včetně),
- l) nevratné tlakové nádoby pro aerosoly a podobné použití,
- m) přepravitelná tlaková zařízení, pokud se na ně vztahuje zvláštní právní předpis.2c)

2c) Nařízení vlády č. 42/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na přepravitelná tlaková zařízení.

§ 4

Oprávnění organizací

(1) Vyrábět, montovat, opravovat, rekonstruovat zařízení a provádět revize a zkoušky kotlů a tlakových nádob dodavatelským způsobem a periodické zkoušky nádob na plyny směřjí organizace pouze na základě oprávnění (dále jen "oprávněná organizace").

(2) Oprávnění vydává inspektorát bezpečnosti práce (dále jen "orgán dozoru"), v jehož obvodu má organizace sídlo popřípadě trvalý pobyt, a to na základě písemné žádosti organizace.

(3) Organizace v žádosti uvede:

- a) svůj přesný název a adresu,
- b) název a adresu závodu (provozovny), pro nějž oprávnění žádá, pokud není v sídle organizace,
- c) druh a rozsah žádaného oprávnění,
- d) zajištění výkonu činnosti, k níž oprávnění požaduje, po stránce technického vybavení a odborné kvalifikace pracovníků.

(4) Zjistí-li orgán dozoru nedodržování podmínek nebo porušování předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení při činnosti podle oprávnění, omezí rozsah oprávnění nebo je organizaci odejme.

§ 5

Individuální vyzkoušení

(1) Každý dohotovený kotel a tlakovou nádobu s výjimkou výrobků stanovených k posuzování shody podle zvláštního zákona^{2a}) a nařízení vlády^{2b}) musí výrobce podrobit stavební a první tlakové zkoušce. Tyto zkoušky zajišťuje a provádí výrobce, pokud písemně nezmocnil jejich provedením organizaci, která je oprávněna k montáži kotle nebo tlakové nádoby. Ke každému kotli nebo tlakové nádobě musí výrobce vyhotovit průvodní dokumentaci včetně pasportu (revizní knihy) v rozsahu stanoveném technickými normami.

(2) Po úspěšné stavební a první tlakové zkoušce revizní technik výrobce, popřípadě organizace, která provádí montáž, označí nýty továrního štítku kulatým razídkem o průměru 10 mm se značkou nebo zkráceným názvem své organizace. Otiskem téhož razídkla označí i příslušné místo pasportu (revizní knihy).

(3) Výrobci, popřípadě organizace, které provádějí montáž, jsou povinni písemně oznámit orgánu dozoru alespoň 15 dnů předem dobu a místo prováděných zkoušek kotlů s konstrukčním přetlakem přesahujícím 1,6 MPa a tlakových nádob skupiny A s nejvyšším pracovním přetlakem přesahujícím 2,5 MPa.

(4) Každou vyrobenou nádobu na plyny musí výrobce podrobit první zkoušce.

(5) Po úspěšné první zkoušce označí zkušební orgán nádobu na plyny razídkem 3) a datem zkoušky.

(6) Výrobní a montážní organizace může odevzdat odběrateli

- a) kotle s konstrukčním přetlakem přesahujícím 1,6 MPa,
- b) tlakové nádoby skupiny A s nejvyšším pracovním přetlakem přesahujícím 2,5 MPa, jen po úspěšné první tlakové zkoušce zařízení potvrzené orgánem dozoru.

(7) U dovážených zařízení zabezpečuje plnění povinností podle odstavců 3 a 6 odběratelská organizace.

- 2a) Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění zákona č. 71/2000 Sb.
- 2b) Nařízení vlády č. 175/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na jednoduché tlakové nádoby, ve znění nařízení vlády č. 80/1999 Sb. Nařízení vlády č. 177/1997 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na spotřebiče plyných paliv. Nařízení vlády č. 182/1999 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na tlaková zařízení.
- 3) ČSN 07 8305 Kovové tlakové nádoby k dopravě plynu. Technická pravidla.

§ 6

Zkoušky po opravách a rekonstrukcích

(1) Po opravě nebo rekonstrukci kotle nebo tlakové nádoby je oprávněná organizace povinna provést stavební a tlakovou zkoušku předepsaným přetlakem. Hodnota přetlaku je uvedena v průvodní dokumentaci zařízení.

(2) O zkoušce vyhotoví oprávněná organizace protokol, který se stává nedílnou součástí průvodní dokumentace zařízení spolu s technickou dokumentací opravy nebo rekonstrukce.

(3) Oprávněná organizace je povinna oznámit písemně 15 dnů předem orgánu dozoru, v jehož obvodu působnosti se zařízení nachází, datum provádění zkoušek kotlů s konstrukčním přetlakem přesahujícím 1,6 MPa a tlakových nádob skupiny A s nejvyšším pracovním přetlakem přesahujícím 2,5 MPa.

§ 7

Revize a zkoušky provozovaných kotlů a tlakových nádob

(1) Revize a zkoušky provozovaných kotlů a tlakových nádob smí provádět pouze revizní technik (§ 8). Způsob, termíny a případy provedení revizí a zkoušek těsnosti stanoví technické normy.

(2) Tlakovou zkoušku provádí revizní technik zpravidla vodou, popřípadě olejem nebo jinou nežiravou, nejedovatou a nevybušnou kapalinou. Výsledek zkoušky zapíše do revizního záznamu. Hodnota zkušebního přetlaku je uvedena v průvodní dokumentaci zařízení.

(3) Došlo-li v důsledku nového seřízení pojistného ventilu ke změně nastavených hodnot, opraví revizní technik příslušné údaje v pasportu (revizní knize) zařízení.

(4) Tlaková zkouška musí být provedena

- a) určí-li to orgán dozoru,
- b) nejpozději do 9 let od provedení předchozí tlakové zkoušky zkušebním přetlakem, pokud v průvodní dokumentaci není stanovená lhůta kratší.

(5) Kromě případů uvedených v odstavci 4 musí být tlaková zkouška u kotlů stabilních provedena vždy po jejich přemístění před opětovným zahájením provozu a u všech kotlů vždy po provozní přestávce delší dvou let.

(6) V jednotlivých technicky odůvodněných případech může orgán dozoru lhůty tlakových zkoušek prodloužit, popřípadě navrhnout místo tlakové zkoušky jiný způsob zkoušení.

(7) Organizace provozující kotel (dále jen "provozovatel") je povinna písemně oznámit orgánu dozoru alespoň 30 dnů předem datum jeho tlakové zkoušky.

§ 8

Revizní technik a zkušební orgán

(1) Revizní technik musí mít pro provádění revizí a zkoušek kotlů a tlakových nádob osvědčení o odborné způsobilosti vydané orgánem dozoru na základě vykonané zkoušky.

(2) Uchazeč o osvědčení revizního technika musí mít ukončené úplné střední odborné vzdělání strojní a nejméně pětiletou praxi v oboru tlakových zařízení. Pro uchazeče o osvědčení revizního technika kotlů 4. třídy postačí výuční list ve strojním oboru a nejméně sedmiletá odborná praxe v oboru tlakových zařízení.

(3) Zkušební orgán provádějící první zkoušky musí mít ukončené úplné střední odborné vzdělání strojní a nejméně pětiletou odbornou praxi v oboru tlakových zařízení a osvědčení vydané orgánem dozoru na základě vykonané zkoušky.

(4) Zkušební orgán provádějící periodické zkoušky musí mít alespoň výuční list v oboru strojním a nejméně pětiletou odbornou praxi v oboru tlakových zařízení.

(5) Má-li uchazeč odborné strojní vzdělání vyšší, než je předepsáno v odstavcích 2 a 4, postačí odborná praxe

dvouletá. Má-li uchazeč jiné odborné vzdělání, rozhodne o potřebné délce praxe orgán dozoru.

(6) Revizní technik a zkušební orgán provádějící tyto zkoušky jsou povinni uvádět v záznamech o úkonech, které provedli, evidenční číslo svého osvědčení.

Kontrolní prohlídky a zkoušky

§ 9

(1) Pro účely státního odborného dozoru je provozovatel povinen připravit kotle a tlakové nádoby ke kontrolní prohlídce nebo zkoušce ve sjednaný den a za podmínek stanovených orgánem dozoru.

(2) Technické úkony nutné k řádnému provedení prohlídky nebo zkoušky řídí a provádí revizní technik nebo jiný odborně způsobilý pracovník určený provozovatelem.

§ 10

(1) Stavební a první tlakové zkoušky vyrobených, smontovaných, opravených nebo rekonstruovaných kotlů a tlakových nádob smí vykonávat pouze revizní technik oprávněné organizace (§ 8).

(2) První zkoušky a periodické zkoušky nádob na plyny smí vykonávat pouze zkušební orgán oprávněné organizace (§ 8).

§ 11

Topiči kotlů

(1) Kotel je dovoleno provozovat jen tehdy, je-li jeho obsluhou pověřen odborně způsobilý pracovník (dále jen "topič"), jemuž byl po úspěšně vykonané základní zkoušce vydán topičský průkaz příslušným inspektorátem bezpečnosti práce (dále jen "inspektorát"). Základní zkouška opravňuje k samostatné obsluze kotlů 4. třídy.

(2) K samostatné obsluze kotlů 1. a 3. třídy nebo kotlů na jiné než v topičském průkaze uvedené palivo je nutno složit příslušnou doplňkovou zkoušku.

(3) Poruší-li topič závažným způsobem své povinnosti, může mu inspektorát topičský průkaz odejmout.

(4) Neobsluhuje-li topič po dobu 5 let kotel, pozbývá jeho topičský průkaz platnosti.

(5) Opětovné získání průkazu je podmíněno vykonáním nové základní zkoušky.

(6) Topičského průkazu není třeba k obsluze kotlů 4. třídy

a) plně automatizovaných s jmenovitým množstvím vyráběné páry do 0,5 t/h,

- b) plně automatizovaných kapalinových s tepelným výkonem do 0,35 MW,
- c) s konstrukčním přetlakem do 0,3 MPa a o objemu do 100 litrů,
- d) průtočných o objemu do 100 litrů.

Topiči těchto kotlů musí být o jejich obsluze poučeni a v ní zacvičeni, o čemž musí provozovatel pořádat zápis.

§ 12

Základní zkoušky

(1) Základní topičské zkoušky (zkoušky odborné způsobilosti topiče) se vykonávají u inspektorátů.

(2) Přihlášky k základním zkouškám podávají uchazeči na předepsaném formuláři prostřednictvím provozovatele u inspektorátu, v jehož obvodě se kotel nachází.

(3) K základní zkoušce směji být připuštěni uchazeči

- a) starší 18 let,
- b) tělesně i duševně způsobilí vykonávat práci topiče,4)
- c) kteří podle potvrzení provozovatele kotle mají šestiměsíční odborný zácvik v obsluze kotle alespoň 4. třídy pod dohledem topiče s platným topičským průkazem,
- d) kteří se prokáží potvrzením o absolvování odborného kursu provozu a obsluhy kotlů v délce alespoň 20 vyučovacích hodin, včetně vykonané zkoušky,
- e) kteří prokáží kvalifikaci požadovanou zvláštním předpisem v případě, že mají obsluhovat s plynovým otopem.5)

(4) Úlevu z předepsaného zácviku podle odstavce 3 písm. c) může v mimořádných případech povolit na žádost provozovatele inspektorát.

(5) Inspektorát uvědomí provozovatele o dni a místě konání zkoušky nejméně 15 dnů předem. Provozovatel o tom vyrozumí příslušného uchazeče a zajistí jeho účast.

(6) Po úspěšně vykonané základní zkoušce vydá inspektorát uchazeči topičský průkaz.

4) Směrnice ministerstva zdravotnictví o posuzování zdravotní způsobilosti k práci č. 49/1967 Věstníku ministerstva zdravotnictví, ve znění směrnice ministerstva zdravotnictví ČSR č. 17/1970 Věstníku ministerstva zdravotnictví ČSR o změnách v posuzování zdravotní způsobilosti k práci, a metodické opatření č. 19/1970 Věstníku ministerstva zdravotnictví ČSR o posuzování dočasné neschopnosti k práci.

5) Vyhláška č. 21/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená plynová zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti.

§ 13

Doplňkové zkoušky

(1) Uchazeči o doplňkové zkoušky musí absolvovat šestiměsíční odborný zácvik v obsluze kotle příslušné třídy pod dohledem topiče s platným topičským průkazem a odborný kurs, a to v délce 30 hodin pro kotle 3. třídy, 50 hodin pro kotle 2. třídy a 100 hodin pro kotle 1. třídy. V případě doplňkové zkoušky pro obsluhu kotlů nejbližší vyšší třídy nebo kotlů na jiná paliva v rámci téže třídy kotle rozhoduje o délce odborného zácviku a nutnosti odborného kursu provozovatel na základě vyjádření revizního technika, ale odborný zácvik musí trvat nejméně dva měsíce.

(2) Doplňkové topičské zkoušky se vykonávají u inspektorátů.

(3) Přihlášky k doplňkovým zkouškám podávají uchazeči na předepsaném formuláři prostřednictvím provozovatele u inspektorátu, v jehož obvodě působnosti se kotel nachází. Uchazeč předloží před zahájením zkoušky doklad o tom, že splňuje stanovené požadavky.

(4) Inspektorát uvědomí provozovatele o dni a místě konání zkoušky nejméně 15 dní předem. Provozovatel o tom vyrozumí uchazeče a zajistí jeho účast.

Ustanovení přechodná a závěrečná

§ 14

(1) Provozovatel zařízení je povinen do jednoho roku ode dne účinnosti této vyhlášky písemně oznámit orgánu dozoru do evidence počty provozovaných zařízení v rozdělení podle § 2 odst. 2 a 3 a způsob zajištění jejich revizí a zkoušek.

(2) Organizace provozující činnost uvedenou v § 4 dosud bez oprávnění jsou povinny požádat o ně do šesti měsíců od účinnosti této vyhlášky.

(3) Oprávnění vydaná organizacím a osvědčení vydaná revizním technikům a zkušebními orgány před 1. 7. 1979 platí do 30. 6. 1983.

(4) Topičské průkazy vydané před účinností této vyhlášky zůstávají v platnosti, pokud odpovídají novému třídění kotlů. V ostatních případech musí topič složit předepsanou zkoušku nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy vyhláška nabude účinnosti.

(5) Organizace jsou povinny žádost o vydání nového oprávnění nebo osvědčení pro své pracovníky podat u příslušného orgánu dozoru nejpozději do 31. 12. 1982.

§ 15

Zrušují se:

- 1) nařízení č. 212/1910 ř.z., jímž se živnost výroby sodové vody váže koncesí,
- 2) vládní nařízení č. 435/1941 Sb., o přístrojích používaných při živnostenském výčepu a stáčení piva,
- 3) nařízení č. 334/1945 Ú.l., kterým se mění nařízení č. 176/1944 Sb., kterým se vydávají předpisy pro materiál a stavbu parních kotlů,
- 4) vyhláška č. 55/1960 Sb., kterou se upravují některé povinnosti výrobců a provozovatelů parních kotlů (parních generátorů) a jiných tlakových nádob a mění některé předpisy o bezpečnosti a hospodárnosti těchto technických zařízení, ve znění vyhlášky č. 121/1961 Sb.,
- 5) ustanovení § 1 písm. a) vyhlášky č. 151/1969 Sb., kterou se určují vyhrazená technická zařízení.

§ 16

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. července 1979.

Předseda
Českého báňského úřadu:
Pastorek v.r.

Předseda
Českého úřadu bezpečnosti práce:
Dr. Bartík v.r.